

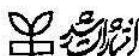
پویایی گروه و مشاوره گروهی

نویسنده

دکتر عبدالله شفیع آبادی

استاد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

دانشگاه علامه طباطبائی

تهران - ۱۳۹۷

سخنی با شما مدرس محترم و دانشجوی عزیز

چندی است که همه، شاهد کاهش شمارگان چاپ در کتاب‌های دانشگاهی هستیم و نظاره گریم که چگونه شمارگان کتاب‌ها که زمانی نه چندان دور با هزارگان چاپ می‌شد، اکنون با صدگان منتشر می‌گردد. آیا فکر نمی‌کنید که با این روند رویه افول، چنین شتابان به کجا می‌رویم؟

شما مدرس محترم ممکن است صرفاً به خاطر کمک به دانشجو و صرفه جویی در هزینه تهیه کتاب به آنان توصیه کنید که به جای خرید کتاب، از کپی بخش‌هایی از آن استفاده کنند و یا شما دانشجوی عزیز ممکن است بپندیشید که با اقدام به کپی از روی کتابی، هزینه‌ای کمتر برای تهیه کتاب پرداخت کرده‌اید و هر چند که اغلب چنین نیست، اما نتیجه و حاصل کار چیزی جز نابودی فرهنگ و عدم رغبت به ارائه دستاوردهای جدید در عرصه علم نخواهد بود.

لطفاً بیایید به آینده کشورمان و فرزندانمان بیشتر بیندیشیم و به آینده علم و دانش در کشور عزیزمان «ایران» که زمانی مهد علم و ادب بود بیشتر بها دهیم و در مقابل آیندگان از خود سلب مسئولیت نکنیم. و در نهایت با ترویج استفاده از کپی و PDFهای غیر مجاز که بدون رضایت نویسنده و مترجم و ناشر تهیه می‌گردد:

۱. موجب ترک بار و بهنجاری از فعالیت فرهنگی و بروز مشکلات و خسارت‌های جبران‌ناپذیر به قشر فرهنگی جامعه می‌شویم.
۲. باعث ورشکستگی صنعت نشر کشور و به دنبال آن بیکاری قشر عظیمی از کارکنان این عرصه از ناشر تا حروفچین، طراح و ... می‌گردیم.
۳. و سرانجام افرادی غالباً ناشایسته و بددلت نادرست را تشویق به کار نامشروع و خلاف قانون نکرده، خود و خانواده و فرزندان آنان را دچار عواقب رتاز از راه حرام و تعدی به حقوق دیگران نسازیم.

شفیع آبادی، عبدالله ۱۳۲۲ -

پویایی گروه و مشاوره گروهی / نویسنده عبدالله شفیع آبادی. - تهران: رشد، ۱۳۹۷.

ISBN 978 - 964 - 6115 - 07 - 1

۱۷۶ ص.

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا (فهرست نویسی پیش از انتشار).

واژه نامه. کتابنامه. ص. [۱۷۱].

۱. روان درمانی گروهی. ۲. مشاوره. الف. عنوان.

۹ پ ۷ ش / ۴۸۸ RC ۶۱۶/۸۹۱۵۲

کتابخانه ملی ایران

۷۲-۱۷۳۳/۷۶ م

حق چاپ محفوظ است

پویایی گروهای مشاوره گروهی

نویسنده: دکتر عبدالحسین شجاع آبادی

چاپ نوزدهم: زمستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

چاپ شانزدهم: ۱۳۹۳ - چاپ هفدهم: پاییز ۱۳۹۴ - چاپ هجدهم: پاییز ۱۳۹۶

چاپ و صحافی: آرمانسا

مرکز نشر و پخش کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای زاندارمیری، شماره ۴۱، تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶

فروشگاه: میدان انقلاب، روبروی سینما بهمن، خیابان منیری جاوید (اردبیه‌شت)، شماره ۷۲،

تلفن: ۶۶۴۹۷۱۸۱ - ۶۶۴۹۸۳۸۶ - ۶۶۴۱۰۲۶۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۴ - ۱۳	پیشگفتار
۱۸ - ۱۷	فصل اول - تعاریف و انواع گروه
۱۸	تعاریف گروه
۱۹ - ۱۸	انواع گروه
۱۹	۱ - گروه های اولیه
۱۹	۲ - گروه های ثانویه
۱۹	۳ - گروه های کوچک
۱۹	۴ - گروه های بزرگ
۲۰	۵ - گروه های راهنمایی
۲	۶ - گروه های مشورت
۲۰	۷ - گروه های مشاوره و روان درمانی
۲۱ - ۲۰	۸ - گروه های باز و بسته
۲۱	۹ - گروه مرجع
۲۱	۱۰ - گروه های فشار
۲۲ - ۲۱	۱۱ - گروه های رسمی
۲۲	۱۲ - گروه های غیررسمی
۲۲	۱۳ - گروه انبوه خلق
۲۲	۱۴ - گروه سری

صفحه	عنوان
۲۲	۱۵ - گروه‌های داوطلب و اجباری
۲۲	۱۶ - گروه همسالان
۲۲	۱۷ - انجمن‌ها
۲۲ - ۲۳	۱۸ - گروه‌های روابط انسانی
۲۳	۱۹ - گروه‌های مباحثه و مناظره
۲۳	خلاصه
	فصل دوم - ویژگی‌های گروه
۲۷	۱ - تاریخچه گروه
۲۷ - ۲۸	۲ - عضویت قابل تعریف
۲۸ - ۲۹	۳ - احساس آرمان و هدف مشترک
۲۹ - ۳۰	۴ - همبستگی گروهی
۳۰ - ۳۳	۵ - کنش و واکنش
۳۳	۶ - معیارها و استانداردهای گروه
۳۴	خلاصه
	فصل سوم - بویانی گروه
۳۷ - ۴۰	تعاریف
۴۰ - ۴۳	خودشناسی
۴۳ - ۴۶	تغییر در گروه
۴۶ - ۴۷	مقاومت در برابر تغییر
۴۷ - ۴۸	خلاصه
	فصل چهارم - راهنمایی و مشاوره گروهی
۵۱ - ۵۲	تعاریف راهنمایی و مشاوره
۵۲ - ۵۵	تعاریف راهنمایی و مشاوره گروهی
۵۵ - ۵۶	مقایسه راهنمایی و مشاوره فردی و گروهی
۵۶ - ۵۷	تاریخچه گروه درمانی
۵۷ - ۵۸	۱ - دوره اولیه

صفحه	عنوان
۸۵ - ۶۰	۲ - دوره توسعه
۶۰	روش های راهنمایی گروهی
۶۰	۱ - ایجاد جلسات آشنائی
۶۰	۲ - تشکیل جلسات گروهی به منظور شناسائی مشاغل
۶۱ - ۶۰	۳ - بازدیدهای علمی
۶۱	رشد مشاوره گروهی
۶۴ - ۶۱	قوانین اساسی گروه
۶۴	خلاصه
	فصل پنجم - تشخیص مشاوره گروهی
۷۲ - ۶۷	گام اول - انتخاب اعضا
۷۳ - ۷۲	گام دوم - اندازه گروه
۷۳	گام سوم - تواتر تشکیل جلسات
۷۳	گام چهارم - تداوم جلسات
۷۴ - ۷۳	گام پنجم - طول هر جلسه
۷۴	گام ششم - فراهم آوردن موقعیت
۷۵ - ۷۴	گام هفتم - مشارکت اعضا
۷۶	گام هشتم - تشخیص انواع گروه
۷۶	گام نهم - تعیین گروه باز و بسته
۷۷ - ۷۶	گام دهم - پایان دادن به جلسه گروه
۷۷	خلاصه
	فصل ششم - فرآیند عملکرد مشاوره گروهی
۸۱	۱ - مرحله شناسائی و مکاشفه
۸۲	۲ - مرحله انتقال
۸۲	۳ - مرحله عمل و فعالیت یا سازندگی
۸۲	۴ - مرحله پایان
۸۶ - ۸۲	رهبری مشاوره گروهی

صفحه	عنوان
۸۶ - ۸۷	ارزیابی فرآیند مشاوره گروهی
۸۷	الف - زمینه گروه
۸۷	ب - مشارکت
۸۸	ج - تأثیر و نفوذ
۸۸	د - روش های تصمیم گیری
۸۹	ه - اتمام کار
۸۹	و - کارهای حمایتی
۹۰	ز - شرایط مرجع گروه
۹۰	ح - موضوع
۹۰	ط - احساسات
۹۲ -	ی - معیارها
۹۲	نقش اعضاء در مشاوره گروهی
۹۳	۱ - مبتکر
۹۳	۲ - بررسی کننده
۹۳	۳ - هماهنگ کننده
۹۳	۴ - ارزیاب
۹۳ - ۹۴	۵ - پیرو
۹۴	۶ - مهاجم
۹۴	۷ - مانع پیشرفت
۹۴	۸ - توجه طلب
۹۴	۹ - مسلط
۹۴	۱۰ - متظاهر
۹۵ - ۹۶	تصمیم گیری در مشاوره گروهی
۹۶ - ۹۷	خلاصه
	فصل هفتم - روش های مشاوره گروهی
۱۰۳ - ۱۰۱	۱ - روش آدلر
۱۰۴ - ۱۰۳	۲ - روش گشتالت

صفحه	عنوان
۱۰۶ - ۱۰۴	۳ - روش مراجع - محوری
۱۰۷ - ۱۰۶	۴ - روش رفتار درمانی
۱۱۲ - ۱۰۷	۵ - روش تحلیل ارتباط محاوره‌ای
۱۱۲	۶ - روش اسلاسون
۱۱۴ - ۱۱۳	۷ - روش ساراتن
۱۱۵ - ۱۱۴	۸ - روش نمایش روانی
۱۱۶	۹ - روش آموزش حساسیت
۱۱۸ - ۱۱۷	۱۰ - مشاوره گروهی با کودکان پیش دبستانی
۱۱۹ - ۱۱۸	۱۱ - مشاوره گروهی با نوجوانان
۱۲۰ - ۱۱۹	۱۲ - مشاوره گروهی با زنان
۱۲۱ - ۱۲۰	خلاصه

فصل هشتم - گروه رشد خصوصیات فردی

۱۲۵	مقدمه
۱۲۶	نحوه اجراء
۱۲۶	اول - فعالیت های فردی
۱۲۶	۱ - یافتن جای خود
۱۲۶	۲ - تنفس عمیق
۱۲۷ - ۱۲۶	۳ - استراحت عضلات
۱۲۷	۴ - قطرات باران بر سر
۱۲۷	۵ - رویای آسانسور
۱۲۸ - ۱۲۷	دوم - فعالیت های ارتباطی
۱۲۸	سوم - فعالیت های اشتراکی
۱۳۰ - ۱۲۸	۱ - تکمیل جمله
۱۳۲ - ۱۳۰	۲ - پرسش و پاسخ
۱۳۲	۳ - شما ؟ هستید ؟
۱۳۲	۴ - یغای نقش والدین
۱۳۲	چهارم - فعالیت های گروهی کوچک

صفحه	عنوان
۱۳۲ - ۱۳۳	۱ - انتخاب مهم
۱۳۳	۲ - تشخیصی و بیان احساسات
۱۳۳	۳ - بحث درباره صفات
۱۳۴	۴ - بررسی مسائل ناشناخته
۱۳۴	ارزشیابی و خاتمه جلسات
۱۳۵	۱ ارزشیابی رهبر گروه
۱۳۶	فرم ارزشیابی شرکت کننده
۱۳۷	خلاصه
	فصل نهم - گروه کاهش صدمه قربانیان
۱۴۱	مقدمه
۱۴۲	جلسه اول
۱۴۲	اهداف جلسه اول
۱۴۲	اهداف برنامه
۱۴۵	تکلیف هفتگی
۱۴۵	جلسه دوم
۱۴۵	اهداف جلسه دوم
۱۴۶	مقدمه
۱۴۸ - ۱۴۷	اجرای برنامه
۱۴۷	تکلیف هفتگی
۱۴۸	جلسه سوم
۱۴۸	اهداف جلسه سوم
۱۴۸	مقدمه
۱۴۹ - ۱۴۸	تناسب برنامه
۱۴۹	تکلیف
۱۴۹	جلسه چهارم
۱۴۹	هدف جلسه چهارم
۱۴۹	مقدمه

صفحه	عنوان
۱۴۹ - ۱۵۰	تناسب برنامه
۱۵۰	اجرای مجدد آزمون
۱۵۰ - ۱۵۳	جدول ضمیمه (الف) - آزمون پیشرفت اضطراب
۱۵۴	جدول ضمیمه (ب) - فهرست صفات
۱۵۵	بدون ضمیمه (ج) - کاهش اضطراب آزمون
۱۵۶ - ۱۵۸	جدول ضمیمه (د) - جملاتی که فرد به خود بازگو می کند
۱۵۹ - ۱۶۲	ضمیمه (ه) - بین های استراحت دادن
۱۶۳	ضمیمه (و) - جدول سلسله مراتب اضطراب امتحان
۱۶۴	خلاصه
۱۶۵ - ۱۶۹	واژه نامه
۱۷۱ - ۱۷۲	منابع فارسی
۱۷۳ - ۱۷۴	منابع انگلیسی
۱۷۵ - ۱۷۷	فهرست اعلام

به نام خدا

پیشگفتار

انسان موجودی اجتماعی است و اعمال و رفتارهای او متأثر از آداب و رسوم و قوانین اجتماعی است. انسان بدو تعلق به گروه، احساس امنیت نمی‌کند و به تنهایی برای استفاده از طبیعت و برخورد با مخاطرات آن قادر نیست. به گفته مورینو، انسان در گروه متولد می‌شود، در گروه زندگی و کار می‌کند، و در گروه بیمار و درمان می‌شود. آدلر نیز علاقه اجتماعی را در انسان امری ذاتی می‌داند و معتقد است انسان از بدو تولد در درون شبکه‌ای از روابط اجتماعی پیچیده و متقابل قرار می‌گیرد و شکل‌گیری شخصیت او بر اثر همین ارتباطات متقابل است. از این رو، با گروه بودن و در گروه زیستن برای انسان، امری اجتناب‌ناپذیری است.

اهمیت نقش گروه‌ها در زندگی روزمره، موجب گردید تا در «روانشناسی پویایی گروه» و «مشاوره و روان‌درمانی گروهی» در برنامه آشنایی رشته‌های روانشناسی و مشاوره منظور شود. نگارنده که سال‌ها عهده‌دار تدریس این دروس بوده است، به خاطر کمبود منابع درسی، از مدت‌ها قبل در نظر داشت کتابی برای این دروس تدوین کند، ولی به علت کثرت کارها، انجام این مهم تاکنون به تعویق افتاد.

مطالب این کتاب که در نه فصل تهیه و تنظیم شده است، در نهایت خواننده را در شناخت، تشکیل، و نیز رهبری گروه‌های مشاوره و روان‌درمانی یاری می‌دهد. فصل اول، تعاریف و انواع گروه را معرفی می‌کند. در فصل دوم، ویژگی‌های اساسی گروه‌ها مطرح می‌شود و اهمیت هدف و همبستگی و کشش و واکنش‌ها در

بقای گروه‌ها بررسی می‌گردد. در فصل سوم، تعاریف و کاربردهای پویانی گروه و نیز مفاهیم تغییر و مقاومت در برابر تغییر در گروه‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل چهارم، کلیاتی درباره راهنمایی و مشاوره گروهی از جمله تعاریف و روش‌ها و قوانین اساسی و تاریخچه بررسی می‌شود. فصل پنجم، به شیوه تشکیل مشاوره گروهی اختصاص یافته است و به گروه درمانگر درباره نحوه انتخاب اعضای گروه و اداره جلسات مشاوره گروهی و نحوه پایان دادن به آن، اطلاعات نظری و نکات کاربردی ضروری ارائه می‌دهد. در فصل ششم، جریان عملکرد و نیز شیوه‌های رهبری جلسه مشاوره گروهی مطرح شده است. درمانگر با مطالعه این فصل، اطلاعات نظری و عملی وسیعی درباره نحوه اداره جلسات گروهی کسب می‌کند. در فصل هفتم، به منظور افزایش آگاهی روانشناس گروه درمانگر، روش‌های مشاوره گروهی از دیدگاه متخصصان مختلف بررسی شده است. در فصول هشتم و نهم، نحوه تشکیل و اداره گروه رشد خصوصیات فردی در گروه کاهش اضطراب امتحان مطرح گردیده است. مطالب این کتاب، گروه درمانگر را در اجرای گروه درمانی موفقیت‌آمیز در مدارس، بیمارستانها، کلینیک‌های روان‌دانی، موسسات مددکاری اجتماعی، کانون‌های نوجوانان و جوانان، مراکز سالمندان، اردوگاه‌ها، و خانواده‌یاری می‌دهد.

همکاری و همیاری کسان بسیار در آغاز و ادامه و پایان این کتاب، نقش بسزائی داشت. حضور مراجعان در گروه‌های روان‌درمانی و تسکین‌جویی‌های عالمانه دانشجویان در کلاس‌های درس، در طراحی مطالب و تدوین محتوای کتاب نقش مؤثری داشت. حوصله و فداکاری و درک اعضای خانواده‌ام - به‌سرور دو فرزندم - مرا به ادامه و پیگیری کار تشویق می‌کرد. از همه آنان صمیمانه سپاسگزارم. همچنین زحمات صادقانه دست‌اندرکاران محترم انتشارات رشد در زمینه چاپ و انتشار کتاب، درخور تقدیر است.

عبداله شفیع آبادی